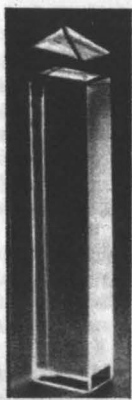

TEODOR MAZILU, IN MEMORIAM

n agitația unuia an în care nevoia de transformare a depășit adesea puterea noastră de a o înfăptui, în care viziunea noilor forme n-a ajuns nici pe departe să se armonizeze cu aflarea unor conținuturi pe măsură, în anul acesta în care necesitățile - individuale și colective - au crescut geometric, pe când capacitățile au scăzut cel puțin aritmetic, acum când criza a ajuns să ulcereze pînă și spiritele cele mai echilibrate, am trecut și pe lângă câteva aniversări. Pe unele le-am băgat de seamă, pe altele nu, sau, cel mult, atunci când era vorba exclusiv de cultura contemporană, rememorarea a fost timidă, trădînd o sfioasă frustrare. Poate explicația nu e doar de natura stress-ului general, ci în special născută din disconfortul creat în noi prin deceniile de false sărbătoriri fastuoase care ne-au lîmbat, ori ne-au intimizat excesiv cultul natural față de propriile valori. În genere, comemorările, sărbătoririle, aducerile aminte, oficializate pe drept și cu credință, s-au petrecut mai toate pe un hotărîncert, între festivalismul imprimat ca un tatuaj pe mințile onora și graba găsită de a rosti, dintr-o dată, toate cele încă nerostite, a altora. Între trîmbițare și didacticism, între exaltare și jeluire, cultul celor trecute ce trebuie păstrate, cultul memoriei necesare, nu și-a găsit încă tonul; fiindcă vremea nu și-a găsit încă matca.

În august trecut, cînd Teodor Mazilu ar fi împlinit 60 de ani, puțini au fost aceia care au pomenit evenimentul; dintre multele reviste de cultură, abia *România literară*. În octombrie, la trecerea a 10 ani de la stingerea aceluiași, nu știu să fi văzut vreun semn. Iată însă că în același oraș în care în urmă cu 10 ani, cu câteva luni înainte de dispariția scriitorului, s-a organizat pentru prima oară un *Colocviu Național* avînd ca obiect opera lui dramaturgică, la Cluj adică, Teatrul Național a avut inițiativă de a propune, la sfîrșitul lui decembrie, o înțînire menită să omagieze ambele cifre rotunde. Au fost invitați într-un *Simpozion Mazilu*, critici și istorici de teatru din întreaga țară, actori, regizori și scriitori, colectivul clujean oferind pentru început un spectacol lectură cu trei din piesele într-un act ale marelui moralist: *Păișăria pe noptieră*, *Treziți-vă în fiecare dimineață*, *Frumos e în septembrie la Veneția*. Ele au fost interpretate, cu inteligență, profunzime și, firește, cu haz, de, în ordine, Marius Bodochi, Petre Dondoș, Mariana Popovici și Maria Munteanu, apoi Radu Amzulescu și Marius Bodochi, și, în final, Maria Munteanu și Petre Dondoș.

Criticul de teatru Doina Modola a prefațat spectacolul, punctînd evoluția neobișnuită și tragică a destinului autorului, dar mai ales punînd în lumină originalitatea și coerența universului creat de el, atît în proză și în eseurile, cît și în teatrul ca atare. A fost relevant astfel faptul că, simultan cu prefacerile intervenite în modul de a concepe textul dramatic sau natura personajului în teatrul european postbelic, însă oarecum independent de aceste transformări, Mazilu a produs în conștiința românească o mutație esențială; o mutație referitoare la investigarea în cheie comică a ființei umane în raport cu mobilurile ei. Alienarea, dedublarea consimțită, detașarea față de propria natură, auto-manipularea întru fățărnicie, schemele de gîndire care calcinează autenticul trăirii, aneantizarea "caracterului", iată cîteva din temele obsesive ale "vivisecției" maziene. Totodată, Doina Modola a analizat, în cîteva cuvinte, fiecare dintre cele trei piese, oferind astfel un preludiv exegetic la lucrările propriu-zise ale simpozionului.

Vineri 21 decembrie, în aceeași sală "Caragiale" a Naționalului clujean, au fost prezentate comunicările, îndeobște scurte, legate fie de natura creației fie de cea a personalității celui mai important satiric al "pătimirilor" noastre contemporane. Discuția a fost condusă de criticul de teatru Mircea Ghiulescu, directorul Direcției teatrelor. Au intrat în joc, cu puncte de vedere interesante privind opera dramaturgului, istoricii de teatru Ileana Berlogea și Iustin Ceuca, criticii Maria Vodă Căpușan, Doina Modola, Marian Popescu, Iop Pop, Miruna Runcan; au evocat, din experiență proprie, personalitatea celui omagiat regizorul Mircea Comișteanu, actorul Dorel Vișan, prozatorul Constantin Cubleşan și criticul Ion Cocora.

Surpriza înțînirii a fost oferită de criticul Victor Parhon, îngrijitorul ultimei ediții de teatru Mazilu, care a propus spre lectură, analiză și mai ales meditație, două documente ale celebrului "proces" înscenat de autoritățile culturale ale anilor '60 premierei cu *Proștii sub clar de lună* (pusă în scenă de Lucian Pintilie pe scena Teatrului "Lucia Sturdza Bulandra", în 1962, cu Octavian Cotescu în rolul principal). Să ne aducem aminte că spectacolul a fost oprit, iar piesa prohibită timp de 18 ani. Cu autentic talent actoricesc, Victor Parhon a "interpretat" un fel de cronică mamut apărută în *Scîntela* din 11 ianuarie 1963, semnată de un "C.Poenaru" necunoscut nouă astăzi (?), articol ce declanșea prigoana asupra piesei și spectacolului, și, în final, un comunicat de presă apărut în același cotidian, o lună mai tîrziu, rezumînd "ședința de lucru" a Direcției teatrelor în care, piesa, autorul, ca și colectivul artistic al teatrului au fost "executați" public de către "îndrumătorii" de specialitate. Momentul documentar oferit de Victor Parhon a fost gustat de audiență cu amar delicioș, demonstrîndu-se astfel, o dată în plus, că viața face aprigă concurență, în absurdul ei, celei mai strălucite arte.

La lucrările simpozionului, nu neapărat foarte original ca atare însă, fără îndoială, util și viu, lipsit de ceremonialitate fadă, au mai participat Victor Ioan Frunză, directorul Naționalului din Cluj, Dumitru Solomon, Petru Poantă, Horă Bădescu, Alice Georgescu, Cristina Dumitrescu, Valentin Tașcu, Viorel Căcoveanu, Cristian Buricea, Dan Tudor.

MIRUNA RUNCAN